

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Honduras 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Situationen avseende de mänskliga rättigheterna (MR) inger fortsatt oro. Tillgången på handeldvapen är stor, våldet är utbrett och rättssäkerheten svag. Utomrättsliga avrättningar av barn och ungdomar förekommer. En tilltagande organiserad brottslighet, främst kopplad till narkotikahandeln, har genererat en våldsvåg främst i de norra delarna av landet.

Även om den nya regeringen som tillträdde i januari 2006 har övergett den hårdföra politik för brottsbekämpning som kännetecknat landet de senaste åren, har ännu inga direkta förändringar skett i praktiken. Tillförlitlig statistik visar att antalet våldsdåd och mord fortsätter att öka. Landets fängelser är överbelagda och karakteriseras av oacceptabla förhållanden. Våld och dödande på anstalterna fortsätter okontrollerat. Aktivister och tjänstemän verksamma inom MR-området, liksom åklagare och domare som arbetar med brott mot mänskliga rättigheter, utsätts alltjämt regelbundet för hot. Under 2007 mördades en advokat som arbetade med fackliga frågor. Mord på journalister har förekommit de senaste åren, och flera journalister som anmält brott mot yttrande- och pressfrihet har förlorat sina anställningar.

Den civila poliskår som 1998 ersatte den tidigare militära fortsätter att utgöra ett problem vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Försök att lagföra militärer som under 1980-talet var inblandade i korruption samt bortförande av och mord på civilpersoner har inte gjort nämnvärda framsteg. Man talar idag om en pågående militarisering av poliskåren. Ledningen för säkerhetsministeriet och dess närmaste rådgivare utgörs framförallt av före detta militärer. Initiativ för att på allvar bekämpa korruptionen på hög nivå har blockerats.

De låga skatteintäkterna, den systematiska korruptionen och den ekonomiska krisen inom traditionellt sett viktiga näringar begränsar starkt statens möjligheter att garantera de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Inkomstfördelningen är den tredje mest ojämna i Latinamerika och 64 procent av befolkningen lever i fattigdom. Tillgången till hälso- och sjukvård är begränsad, och såväl mödradödligheten som undernäringen bland barn är fortsatt hög. Spridningen av hiv/aids fortsätter att inge oro. Våld inom familjen, särskilt mot kvinnor, är utbrett och barnarbete är vanligt förekommande.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Honduras har anslutit sig till följande centrala konventioner avseende mänskliga rättigheter:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), samt tilläggsprotokollet om enskild klagorätt. Protokollet om avskaffandet av dödsstraffet har endast undertecknats.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (CERD)
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)
- Konventionen mot tortyr, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT), samt tilläggsprotokollet om förebyggande av tortyr
- Konventionen om barnets rättigheter, Convention on the Rights of the Child (CRC) samt de två tillhörande protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn
- Flyktingkonventionen, Convention related to the Status of Refugees, samt det tillhörande protokollet från 1967
- Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, International Criminal Court (ICC)
- Den amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter med tilläggsprotokoll

Honduras har skrivit under ett bilateralt avtal med USA som undantar dess medborgare från utlämning till internationella brottmålsdomstolen. Stora delar

av Honduras rapportering till FN-kommittéerna släpar efter. Landet har för närvarande 12 rapporter utestående, varav tre rör CAT, tre CEDAW, två CERD, en CMW, en ICESCR, och en för vardera av CRC:s båda tilläggsprotokoll.

Under 2006 besökte FN:s arbetsgrupp rörande godtyckliga arresteringar landet, liksom arbetsgruppen om legosoldater. Under 2007 besökte FN:s arbetsgrupp för påtvingade eller ofrivilliga försvinnanden landet samt FN:s särskilda rapportör för yttrandefrihet. För slutsatser, se respektive rubrik nedan.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Människorättsorganisationer rapporterar om ofrivilliga försvinnanden utförda av polisen, sannolikt med kopplingar till korruption och organiserad brottslighet. Enligt människorättsorganisationer i landet har runt 3 000 fall av utomrättsliga avrättningar av minderåriga registrerats mellan 1998 och 2006. Av dessa har endast ett 20-tal fall lösts. MR-rapportörer slår fast att en rad fall av mord på barn och ungdomar kan tillskrivas poliskåren och att den privata sektorn i flera fall har varit uppdragsgivare. Även kränkningar mot och mord på ledare för urfolken, politiska aktivister och homo-, bi och transpersoner (HBT) förekommer. Människorättsorganisationer trycker på för att FN:s särskilde rapportör för utomrättsliga avrättningar skall göra ett nytt besök i landet snarast möjligt.

Våldssituationen i landet är extrem och genererar en mordstatistik som är en av de allra högsta i Latinamerika (ca 40 mord per 100 000 innevånare och år). Det handlar om ungefär 3 600 mord per år, en hög och relativt stabil siffra sedan 2001. Mordutredningarna uppvisar stora brister. Det finns även ökande kopplingar mellan den narkotikarelaterade organiserade brottsligheten och kriminella ungdomsgäng, maras.. En tilltagande organiserad brottslighet som främst är kopplad till narkotikahandeln har genererat en våldsvåg i de norra delarna av landet.

Våld och hot mot människorättsaktivister och miljöaktivister inger fortsatt oro. Ett uppmärksammat fall var mordet på miljöarbetaren Mario Guifarro Ramirez den 15 september 2007. Ramirez arbetade med att avgränsa en skyddad biotop i norra Honduras och organisationen som han har arbetade för hade flera gånger utsatts för hot. Organisationen stöds bland annat av SIDA. Till dags datum har ingen ordentlig utredning av mordet ägt rum, och ingen har följaktligen ställts inför rätta för dådet. Ett annat uppmärksammat fall var mordet på två miljöarbetare i december 2006, där förövarna var fyra poliser. Mordet på advokaten Dionisio Diaz García i december 2006 har också fått en

del uppmärksamhet. Diaz García arbetade för en enskild organisation och ägnade sig åt fackliga och arbetsrättsliga frågor. Ett av vittnena till mordet mördades i sin tur fem månader senare och såväl polisens som åklagarens undersökningar i fallet är hittills obefintliga.

Misshandel, våldtäkter och mord i landets fängelser är fortsatt vanligt förekommande och våldet på anstalterna är i det närmaste okontrollerat. Dåliga sanitära förhållanden och undermålig kost präglar fångarnas vardag. Det förekommer att fångar har dödat fångvaktare, och poliser och fångvaktare misstänks i sin tur vara inblandade i flera mord på fångar. I vissa lägen har fångarna helt tagit över kontrollen på anstalterna. Fångarna har ofta väl utarbetade kanaler med brottsligheten utanför och kan således fortsätta sin brotliga aktivitet inifrån fängelserna. Mellan januari och september 2007 mördades drygt 30 fångar på landets fängelser. Flyktförsök är vanligt förekommande. Ingen har ännu ställts till svars i det stora fångupproret i fängelset i San Pedro Sula 2004, då 107 fångar dödades. Fängelsechefen och fyra anställda vid fängelset El Porvenir, där 68 personer dödades vid ett uppror 2003, dömdes 2006 till fängelsestraff. Positivt är dock att internationella och nationella människorättsorganisationer tillåts besöka landets fängelser.

4. Dödsstraff

Dödsstraff existerar inte i Honduras. Diskussioner om dess införande återkommer regelbundet i samband med att mycket grova brott begås. Frågan har även varit ett tema i valkampanjer.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Honduransk lag förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. Enligt människorättsorganisationer förekommer dock godtyckliga frihetsberövanden av unga gängmedlemmar och ofrivilliga försvinnanden av personer som relateras till narkotikahandeln i landet. En rättsprocesslagstiftning med muntliga förhandlingar har kortat ned processtiderna. Trots det väntade under 2007 drygt 60 procent av de frihetsberövade på att dom ska avkunnas. FN:s arbetsgrupp rörande godtyckliga arresteringar har uttryckt oro över den stora andel interner som ännu inte fått någon dom fastställd.

Antalet kidnappningar för att utkräva ekonomisk ersättning ökar, både vanliga kidnappningar och såkallade expresskidnappningar där en mindre lösensumma godtas för att den kidnappade personen snabbt skall släppas fri. Under 2006 rapporterades 14 fall av kidnappningar, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år.

FN:s arbetsgrupp om legosoldater kritiserade det faktum att privata säkerhetsföretag skickar anställda vakter att delta i krigsoperationer i andra länder, något som inte nämns i anställningskontrakten och för vilket vakterna inte är förberedda.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Rättssäkerheten i Honduras försvagas av politisering, korruption och bristande kapacitet inom alla delar av rättssystemet. Den fattiga delen av befolkningen har mycket begränsad tillgång till rättsväsendet medan de mer bemedlade ofta kan köpa sig fria. Straffbarhetsåldern i Honduras är 18 år. Transparency Internationals (TI) korruptionsindex placerar Honduras på plats 131 av 179 länder med ett index som uppgår till 2,5 av 10,0 (Sverige har 9,3). Nivåer under 3,0 är tecken på en hejdlös korruption, vilket enligt TI innebär en rad risker för institutionerna, liksom för den sociala och politiska stabiliteten.

Rättssektorn är inte helt självständig gentemot den verkställande makten. En reform av rättssektorn har dock inletts. En viktig del av reformen är nya metoder för utnämning av domare till högsta domstolen. En nomineringskommitté med representanter ur olika sektorer i samhället ska se till att domarnas kompetens, erfarenhet ochandel säkras. De flesta bedömare anser att kvaliteten på medlemmarna i högsta domstolen höjts, även om domarnas partifärg proportionellt återspeglar maktförhållandena mellan de två största partierna i kongressen. Mandatperioden har också förlängts till sju år så att tillsättningen av domare inte skall sammanfalla med de parlamentariska valen. Positivt är att åtta av 15 ledamöter är kvinnor, däribland högsta domstolens ordförande. Säkerhetsministeriet anses utöva inflytande över högsta domstolen. Oliktänkande och ”olydiga” domare har enligt flera källor trakasserats.

Ombudsmannen för mänskliga rättigheter är den instans där den enskilde kan anmäla brott mot mänskliga rättigheter. Ombudsmannen finns representerad i större delen av landet och har tagit emot ett ökat antal anmälningar de senaste åren. Den särskilde åklagaren för brott mot mänskliga rättigheter är också en viktig instans, liksom de särskilda åklagarna för kvinnor, barn, äldre, urfolk och konsumenter. Dessa instanser är dock endast representerade i de stora städerna och har liten kapacitet i förhållande till behoven. Viss oro finns vad gäller den särskilde åklagarens oberoende.

7. Straffrihet

Svag utredningskapacitet, korruption inom rättsväsendet och politisering av dess instanser samt rädsla att anmäla brott och avsaknad av vittnesskyddsprogram har skapat en kultur av straffrihet i landet.

FN-rapportörens rapport om utomrättsliga avrättningar pekar på att straffriheten är utbredd. Även om den honduranska konstitutionen inte tillåter amnestilagar för övergrepp begångna under den interna väpnade konflikten finns det, enligt FN:s arbetsgrupp för påtvingande försvinnanden, åtgärder som resulterar i de facto amnesti för personer som gjort sig skyldiga till allvarliga övergrepp. Det förekommer i dagsläget ingen som helst utredning kring de utpekade förövarna från den interna väpnade konflikten och således heller ingen lagföring. Flera fall har dessutom hunnit bli preskriberade.

Kongressledamöter åtnjuter numera inte immunitet. Brott utförda av ledamöter tas upp direkt inför högsta domstolen. På grund av domstolens markerade politisering menar dock flera bedömare att få brott i praktiken kommer att lagföras.

I ett mycket uppmärksammat fall i juli 1995 blev fyra ungdomar olovligt frihetsberövade och avrättade av ett antal poliser. Den internamerikanska domstolen för de mänskliga rättigheterna uttalade genom en dom i september 2006 att staten bär ansvar för det inträffade samt uppmanade regeringen att gripa de utpekade förövarna. Inga gripanden har dock hittills genomförts.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Konstitutionen garanterar yttrande- och mediafrihet, men trots det är demonstranter enligt lag förbjudna att använda slagord som skulle kunna starta ett upplopp. Journalister utsätts regelbundet för hot, anklagelser och uppsägningar, bland annat då de försökt påvisa missförhållanden i statsförvaltningen. Polisutredningarna uppvisar stora brister och det är mycket ovanligt att någon ställs inför rätta. Den mediala friheten begränsas av att dagstidningarna är beroende av statlig reklam för sin finansiella överlevnad. Det finns, enligt FN:s särskilda rapportör för yttrandefrihet, indicier att vissa journalister får ersättning direkt från staten. De lagar som gör det straffbart att uttrycka sig förolämpande om statliga tjänstemän bidrar i viss mån till själv censur. Den stora privata ägarkoncentrationen inom massmedia utövar även kontroll över nyhetsförmedling, politik och annonsbudgetar.

En lag om rätten till offentlig information har integrerats i den nya lagen om transparens och antogs av kongressen den 23 november 2006. Implementeringen av lagen går dock mycket långsamt. FN:s särskilde rapportör för yttrandefrihet har uttryckt att journalister lever i ett klimat som karaktäriseras av brist på säkerhet, där de utsätts för dödshot samt påtryckningar från den organiserade brottsligheten. Under året har en journalist mördats och ett antal tvingats i landsflykt. Rapportören efterlyste även ett större medialt utrymme för landets urfolk och andra minoriteter i samhället. På

Reportrar Utan Gränsers pressfrihetsindex rankas Honduras på 87:e plats av 169 länder.

Mötesfrihet garanteras av konstitutionen. Det finns dock bestämmelser som förbjuder olagliga sammankomster, som har använts för att komma åt kriminella ungdomsgäng. Människorättsorganisationer har uttryckt oro över att denna bestämmelse skulle kunna användas även för att förhindra andra typer av sammankomster.

Religionsfriheten garanteras av konstitutionen och respekteras överlag av regeringen.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Den verkställande makten ligger hos presidenten, den lagstiftande hos parlamentet och den dömande hos domstolarna. Större delen av makten är samlad hos presidenten som är både statschef och regeringschef. Presidenten har inte rätt att ställa upp för omval. Allmän rösträtt gäller med undantag för präster, pastorer, militärer och poliser. Valen, som förrättas vart fjärde år, är i princip fria och hemliga. Allmänna val hölls senast i november 2005. Valdeltagandet blev i detta val endast 54 procent, vilket innebär en sänkning med 6 procentenheter jämfört med det föregående valet 2001. Internationella valobservatörer bedömer att valet 2005 gick korrekt till. Fem partier ställde upp i valet men i praktiken domineras politiken av två stora partier, liberala partiet och nationella partiet.

I 2005 års val fanns mer information än vid tidigare val tillgänglig för medborgarna om kandidaterna på olika nivåer (personval till kongressen), vilket främjade mer informerade val. Kandidaten för det Liberala partiet vann presidentvalet men partiet fick inte egen majoritet i kongressen.

En valreform för att separera den nationella valdomstolen från det nationella personregistret har genomförts. De båda myndigheterna har moderniserats, men problem med politisering av valmyndigheten kvarstår och dess kapacitet är låg. Insatser med rådgivning och utbildning genomförs för att stärka valmyndighetens kapacitet.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Politisk motiverade tillsättningar, framförallt inom den offentliga men även inom den privata sektorn, är ett omfattande problem. Traditionen att rensa statsförvaltningen på personal från den tidigare administrationen och premiera

de egna valarbetarna och aktivisterna medför att partiloyalitet premieras mer än kompetens och erfarenhet. Löneskillnaden mellan män och kvinnor är betydande. Enligt vissa uppgifter arbetar hela 85 procent av den arbetsföra befolkningen inom den informella sektorn, utan lagstadgade arbetslivsrättigheter. Den formella arbetsmarknaden är mycket begränsad och svår att komma in på. Detta gäller framför allt på landsbygden. Enligt officiell statistik är kvinnor mindre delaktiga på arbetsmarknaden än männen. På landsbygden förvärvsarbetar bara en av fyra kvinnor, jämfört med tre av fyra män.

Fackföreningarna har en förhållandevis lång tradition i Honduras. Inom sektorer som hälsa och undervisning har fackföreningarna stor makt och långvariga strejker och förhandlingsrundor är vanliga. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter rekommenderar Honduras att värna organisationsrätten på internationella företag. Kommittén föreslår att regeringen tillsätter fler arbetsplatsinspektörer samt verkar för att underlätta deras arbete. Kommittén tar särskilt upp de usla arbetsförhållandena vid de så kallade maquilas, sammansättningsfabriker i särskilda frihandelsområden, där främst kvinnor arbetar, samt den för arbetarna mycket skadliga miljön vid bananproduktion och gruvnäring. Kommittén kritiserar att lagen endast tillåter ett fackförbund per arbetsplats. Totalt är omkring åtta procent av den arbetande befolkningen fackligt anslutna, och inom maquila-industrin enbart, omkring 13 procent. För att starta en fackförening krävs minst 30 anslutna personer, vilket reducerar möjligheterna för arbetstagare vid mindre arbetsplatser att ansluta sig fackligt.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Statens utgifter för hälso- och sjukvård uppgår enligt världshälsoorganisationen WHO till 14 procent av den totala statsbudgeten, i nivå med medeltalet för Latinamerika. Tillgång till hälso- och sjukvård är ojämnt fördelad inom landet. Ett reformprogram pågår för att uppnå full täckning av hälsokliniker i hela landet. Enligt WHO har mindre än hälften av befolkningen tillgång till grundläggande medicinsk vård. Ungefär 14 procent av barnen föds med undervikt och 25 procent av barn under fem år är undernärda. Barnadödligheten före fem års ålder uppgår till 42 promille och mödradödligheten till cirka 110 per 100 000. Vanligaste dödsorsak bland såväl barn som vuxna är luftvägs- och lungsjukdomar samt diarré. Medellivslängden har minskat de senaste åren, vilket tros bero på hiv/aids, undernäring och sjukdomar som uppkommer kring bristande vatten- och avloppssystem samt på grund av det utbredda våldet och den bristande säkerheten.

Antalet tonårsgraviteter har ökat de senaste åren. Regeringens inställning till frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är mycket konservativ. Aborter är förbjudna förutom vid fara för moderns liv.

Antalet rapporterade hiv-smittade är 1,8 procent, vilket enligt FN:s biståndsprogram UNDP är bland de högsta i Latinamerika. Hiv/aids är efter våld den näst vanligaste orsaken till sjukhusbesök i landet. Lagstiftningen på området lägger betydande ansvar på utbildningsministeriet för att tillgodose barn och ungdomars rätt till sexualundervisning. Honduranska skolor lever inte upp till denna lag eftersom det dels har saknats läromedel på området och dels att lärarna själva saknar kapacitet till fakta- och rättighetsbaserad sex- och samlevnadsundervisning. Utbildningsministeriet har tagit fram en lärarhandledning från förskolan till årskurs 9. Materialet är av mycket hög internationell standard med fokus på humana värden, respekt för medmänniskor och speciellt flickors rättigheter, goda relationer till föräldrar och närstående, uppbyggande av självkänedom och självkänsla. År 2006 var materialet klart för användning men distribution stoppades på grund av hårt motstånd från vissa kongressledamöter samt från den konservativa och mäktiga Opus Dei falangen inom den katolska kyrkan, som ansåg att läromedlet saknar familjevärderingar, uppmuntrar homosexualitet, leder till promiskuitet och att det innehåller omoraliska illustrationer. Presidenten tillsatte en kommission av kongressledamöter som granskade materialet som i december 2007 kom fram till att sexualundervisning i skolan bör tillåtas och att den utarbetade lärarhandledningen kan godkännas. Kommissionens utslag innebär en seger för barn- och ungdomars rätt till en fakta- och rättighetsbaserad sexualundervisning. Förhoppningen är att lärarhandledningen kommer att börja användas under 2008.

12. Rätten till utbildning

Andelen resurser avsatta till utbildning i budgeten har ökat de senaste åren. Huvuddelen av budgeten går till lärarlöner. Lärarna har ett särskilt reglemente som innebär att Honduras har bland de högsta lärarlönerna i Latinamerika. Trots detta är det vanligt förekommande med lärarstrejker. I kvalitets- och kunskapsmätningar bland de latinamerikanska länderna placerar sig Honduras långt ned.

Tillgången till utbildning har ökat under det senaste decenniet och antalet barn som påbörjar lågstadiet är 87 procent, mellanstadiet 35 procent och högstadiet 9 procent. Diskriminering vad gäller tillgång till och deltagande i utbildning förekommer, särskilt för barn som arbetar, urfolk, barn med särskilda behov och barn vars föräldrar inte har råd att betala kostnader för skolgång.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Honduras är ett av kontinentens fattigaste länder, med en BNP per capita strax över 1 100 USD. Honduras har enligt UNDP den mest ojämna inkomstfördelningen i Latinamerika efter Guatemala och Brasilien. Enligt Världsbanken lever 64 procent av befolkningen i fattigdom och 45 procent i extrem fattigdom. Den ekonomiska tillväxten har varit mycket svag sedan början av 1990-talet. Under de senaste två åren har dock tillväxten ökat och nådde under 2006 och 2007 en nivå på omkring 5 procent per år. Den skeva inkomstfördelningen i kombination med en regressiv skatte- och fördelningspolitik har resulterat i en oförändrat svår situation för landets många fattiga.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

I Honduras råder ojämlikhet mellan könen. Landet ligger tredje längst ned bland de latinamerikanska länderna på FN:s könsrelaterade utvecklingsindex. Kvinnors inkomster beräknas uppgå till en tredjedel av mäns. Kvinnors representation på valbara platser ökade efter valet 2005 och den nuvarande kongressen innehåller 24 procent kvinnor, jämfört med 5,5 innan valet. På andra höga poster inom statsförvaltningen återfinns en rad kvinnor, till exempel riksbankschefen, chefen för bankinspektionen och rikspolischefen.

Våld mot kvinnor har en ökande tendens i Honduras, speciellt sexuella övergrepp mot kvinnor och barn, incest mot flickor, våldtäkter, våld i hemmet och kvinnomord. Våld i hemmet är den näst vanligaste orsaken till polisanmälan i Honduras, men detta till trots leder endast omkring 2,5 procent av de anmälda våldshandlingarna till åtal. Under 2006 mottog åklagarmyndigheten 2 398 fall av våld i hemmet, varav 47 gick vidare till åtal. Under samma år rapporterades 1 424 fall av våldtäkt, varav 52 resulterade i fällande dom. Våld mot kvinnor i hemmet är kriminaliserat. Straffet för våldtäkt är fängelse från tre till nio år och faller under allmänt åtal.

Honduras upplever, liksom många övriga länder i regionen en ökning av antalet mord på kvinnor. Under 2006 mördades 150 kvinnor i landet och regeringen har inte vidtagit konkreta åtgärder för att hantera det växande problemet. Man beräknar att fler än 13 kvinnor per månad mördas och straffriheten är i det närmaste fullständig i dessa fall. FN:s CEDAW kommitté uttryckte i en rapport 2007 oro inför den negativa attityd till kvinnors rättigheter som poliskåren och domare ger uttryck för genom den systematiska straffrihet som råder vid brott mot kvinnor. I rapporten kräver CEDAW kommittén att tillräckliga resurser avsätts för att nationella lagar och strategier

som till exempel den nationella planen för att förebygga, straffa och utplåna alla typer av våld mot kvinnor kan genomföras och ge resultat. Kommittén underströk också vikten av att avsätta tillräckligt med resurser för att de speciella domstolar som utreder anmälan om våld i hemmet skall kunna verka effektivt. Kommittén krävde slutligen att Honduras skall vidta åtgärder mot de tjänstemän som inte följer lagen eller inte tillämpar den på ett sätt som skyddar kvinnors rättigheter.

Genom inrättandet av den särskilda åklagarmyndigheten för kvinnor har möjligheten att anmäla kränkningar av mänskliga rättigheter förbättrats något. Resurserna och kapaciteten inom myndigheten är dock små. Dessutom saknas i många fall kunskap och vilja hos poliskåren att agera i dessa fall. Det nationella kvinnoinstitutet INAM samarbetar med polisens utbildningsinstanser för att stärka polisens kompetens i fråga om den speciallagstiftning som skyddar kvinnors rättigheter.

Regeringen har utarbetat en handlingsplan mot våld mot kvinnor för perioden 2006-2010 där bland annat INAM:s ställning som normerande myndighet för jämställdhet ska stärkas. Ombudsmannaämbetet för mänskliga rättigheter har ett särskilt program för kvinnors rättigheter och Finansministeriet har en jämställdhetsenhet. Övervakningen av budgetarbetets jämställdhetsaspekter faller på INAM. CEDAW kommittén rekommenderar även Honduras att öka INAM:s kapacitet genom att öka dess personella och finansiella resurser.

Människohandel för sexuella ändamål förekommer och tendensen är ökande. De finns en klar koppling mellan den organiserade brottsligheten och människohandel, och endast ett tiotal fall tas upp inför domstol per år. Ett stort antal poliser och funktionärer inom rättsväsendet har genomgått utbildning om människohandel de senaste två åren, och det återstår att se vilken effekt utbildningsinsatserna får.

15. Barnets rättigheter

Barns rättigheter är eftersatta trots att det finns en lagstiftning till skydd för barn. Antalet barn som helt eller delvis lever på gatan utan familjens eller statens skydd beräknades år 2006 av regeringen och enskilda organisationer uppgå till runt 20 000. Bruket att placera minderåriga i fängelse tillsammans med vuxna kvarstår.

Våld mot barn förekommer både inom och utom hemmet. Enligt Amnesty mördades över 400 barn och ungdomar under 2006 och endast i ett fåtal av fallen ställdes förövaren inför rätta. Det förekommer våld mot barn inom familjen och under 2006 mottogs knappt 2 000 anmälningar om övergrepp.

Även om skolundervisning är gratis och obligatorisk beräknar den nationella statistikmyndigheten att 21 procent av alla barn mellan 5 och 12 år inte fick någon undervisning överhuvudtaget under år 2006. Endast hälften av barnen i åldersgruppen når sjätte klass.

Barnarbete är omfattande och förekommer framförallt inom den informella sektorn och inom jordbruket. Enligt lag är det straffbart att anställa barn under 16 år, men undantag kan göras om barnet fyllt 14 och har tillstånd från föräldrar och arbetsministeriet. Den internationella kommissionen för avskaffande av barnarbete rapporterade 2004 att 670 000 barn och ungdomar mellan 5 och 17 år arbetar och därför hindras att studera.

Några särskilda insatser som en följd av de två världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn har inte genomförts. Däremot har frågan uppmärksammats av kongressens familjekommission och dess kommission för barn och ungdom. Handel med barn för prostitution i Guatemala, Mexiko, USA och Kanada har aktualiserats i studier och media. Pojkar smugglas över gränsen och utnyttjas främst som knarkkurirer och knarkdistributörer. Regeringen antog en nationell handlingsplan 2005 för att barn- och ungdomsfrågor, men dess implementering hämmas av bristen på resurser. Människohandel med barn för sexuella ändamål är ett stort och växande problem, både internt i landet och över gränserna. Myndigheterna uppskattar att 20-30 barn förs över landets gränser varje dag med sexuella syften, varav 96 procent är flickor.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Etniska minoriteter och urfolk utgör nio procent av befolkningen. Dessa grupper marginaliseras i praktiken ofta i det politiska och ekonomiska beslutsfattandet samt i arbetslivet. De senaste årens demokratiseringssträvanden har dock lett till större möjligheter för dessa grupper att få igenom krav på förbättrade levnadsförhållanden. Endast ett fåtal personer från urfolks- eller minoritetsgrupper återfinns i ledande befattningar på nationell nivå. Urfolken är underrepresenterade i kongressen. Tre av 128 kongressledamöter tillhör urfolket garífunas. Andra etniska minoriteter saknar politisk representation i kongressen.

Honduras har ratificerat ILO:s konvention 169 om urfolkens rättigheter. FN-kommittén för sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter påpekar att diskrimineringen av urfolken fortsätter på arbetsmarknaden och ifråga om mark som enligt hävd tillhör dessa grupper. Regeringen har gjort mycket lite de sista åren för att lösa frågan om urfolkens rätt till traditionella mark.

Flera demonstrationer och protester har genomförts av urfolksorganisationer på grund av ouppklarade mord på organisationernas ledare. Ett kraftverksbygge i Olancho har inneburit tvångsflyttningar av urfolk och dessa har protesterat dels för att miljökonsekvensbedömningar inte gjorts, dels för att konsultationer med dem som lever i området inte genomförts. Man anklagar också miljöministeriet för att sälja koncessioner utan att redovisa konsekvenserna av den framtida verksamheten. Utveckling av gruvindustrin i landet får på flera håll liknande konsekvenser för urfolken. Flera protester har genomförts i samband med gruvverksamhet där urfolken anser att de inte konsulterats såsom är föreskrivet i ILO:s konvention 169. Landets satsningar på turism vid den norra kusten drabbar urfolket Garífunas negativt. Flera fall av trakasserier, hot och mord mot Garífunas, av bland annat militären, har förekommit under året.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Det finns inget i lagen som betraktar i sexuellt umgänge mellan personer av samma kön som ett brott. Diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet i arbetslivet och inom utbildningsväsendet är dock vanligt förekommande. En lag som syftar till att bekämpa ungdomsbrottslighet har till exempel använts av polisen för att trakassera och gripa HBT-personer. HBT-personers rättigheter prioriteras inte av någon av de traditionella MR-organisationerna. De senaste åren har det dykt upp ett antal enskilda organisationer som arbetar med HBT-frågor generellt, och inte bara med ett hiv/aids-perspektiv. Flera av dessa organisationers medlemmar har hotats, trakasserats och mördats under året.

Under 2004 erhöll flera organisationer som arbetar för HBT-personers rättigheter status som juridisk person, vilket öppnar upp för ett fortsatt arbete till förmån för människor som diskrimineras på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Honduras är det första landet i Centralamerika som genomfört denna legalisering. De får dock inte benämnas exempelvis ”gay-organisationer” efter starka protester från konservativa kyrkor och rörelser.

18 Flyktingars rättigheter

Honduras har anslutit sig till 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning och samarbetar med FN:s flyktingkommissariat och den internationella arbetsorganisationen (ILO) i sin hantering av flyktingärenden. Sedan tidigare finns ett relativt stort antal flyktingar från grannländerna Nicaragua, El Salvador och Guatemala i landet. Ett mindre antal kubaner har även tagits emot som flyktingar. Det kommer också flyktingar söderifrån, bland annat från Colombia. Flyktingarnas situation är mycket utsatt och de

åtnjuter inget rättsligt skydd. Internflyktingar förekommer inte. Under 2006 erhöll elva personer flyktingstatus i landet.

19. Funktionshindrades rättigheter

Lagen förbjuder diskriminering av funktionshindrade i arbetslivet, utbildnings- och hälsosektorn, men efterlevandet är undermålig. Samtidigt saknas lagstiftning som syftar till att underlätta deras möjligheter att delta på lika villkor vad gäller tillgänglighet. De funktionshindrades möjligheter på arbetsmarknaden är starkt begränsade och den generellt höga arbetslösheten slår extra hårt mot dessa utsatta grupper. Det finns enskilda organisationer som arbetar med utbildning och stöd till de funktionshindrade.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Av de oberoende MR-organisationerna i det civila samhället är de viktigaste kommittén för försvar av de mänskliga rättigheterna (CODEH), kommittén för släktingar till frihetsberövade och försvunna i Honduras (COFADEH), centrum för forskning och främjande av de mänskliga rättigheterna (CIPRODEH), Casa Alianza, katolska kyrkans Caritas, gruppen för forskning, reflektion och främjande (ERIC) samt "Honduranska ungdomar framåt – Tillsammans gör vi framsteg" (JHA-JA). Dessa organisationer för dialog med regeringen, rättsväsendet, kongressen, militären, polisen samt fångvården och följer dessa instansers förehavanden noga. Det finns också ett formaliserat samarbete med ombudsmannaämbetet för mänskliga rättigheter och åklagarämbetet när det gäller att slussa vidare de många fall av brott mot mänskliga rättigheter som mottas. Förutom dessa nationella människorättsorganisationer finns många lokala grupper och organisationer som följer specifika frågor, såsom kvinnors eller barns rättigheter, och som arbetar med de kriminella ungdomsgängen.

Människorättsorganisationer kan i princip arbeta öppet, men hot mot oberoende organisationer och dess företrädare förekommer. Hoten kommer dels från grupper inom statsapparaten, polisen och militären som känner sig hotade av deras verksamhet, men också från enskilda medborgare.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Sverige ger direkt stöd till ombudsmannaämbetet för mänskliga rättigheter och det statliga kvinnoinstitutet INAM, och stödjer via svenska enskilda organisationer nationella människorättsorganisationer och flera

kvinnoorganisationer. Det svenska stödet bidrar bland annat till att föra anmälningar vidare till specialåklagaren för brott mot mänskliga rättigheter, inte minst kvinnors rättigheter. FN-organ som till exempel UNDP, UNICEF, UNFPA och UNIFEM, arbetar för att främja mänskliga rättigheter i landet. Sverige lyfter frågor om mänskliga rättigheter regelbundet inom ramen för samordningen av det internationella utvecklingssamarbetet, inom de sektorer där utvecklingssamarbete finns, till exempel hälsa, utbildning, rätt och säkerhet, och i dialog med regeringen och kongressen. I och med regeringens beslut 2007 att fokusera utvecklingssamarbetet till ett reducerat antal länder kommer dock det svenska biståndet till Honduras att fasas ut under de närmaste åren.